

11 вересня, вівторок.
Не в добрий час

Чоловік навчив мене водити машину.

То була єдина користь, яку я отримала від нього за чотири роки, сім місяців і два тижні подружнього життя.

На цій самій машині я від нього поїхала.

Їхати вперед Житомирською трасою нині було особливо приємно. Дощ почався вночі й закінчився перед ранком. Його останні краплі впали на мене, коли я ставила у багажник сумку з найнеобхіднішим. Для того, аби далеко від дому могла почуватися комфортно, речей набралось небагато. Проте не так уже й мало, щоб запросто підхопити сумку і винести її на вулицю. Чоловік, формально та юридично законний, однак де-факто колишній, намагався допомогти мені, але я ляснула його по руці й не зійшла — буквально скотилася сходами з десятого поверху. Не чекаючи, поки підніметься ліфт, який він викликав.

Вируливши за місто на трасу, я вїхала у вересневий ранок по мокрому та чистому асфальту. Він блищав переді мною у сонячних променях, ніби

освітлюючи дорогу в нове життя. Від цього у мене несподівано піднявся настрій, і я увімкнула радіо, налаштувавшись на першу-ліпшу ефемку. Це виявилася «Ностальгія», і група Стаса Наміна з не таких уже й далеких 70-х благословила мій шлях піснею «Мы желаем счастья вам».

Послухала недовго. Бо в світлі останніх подій таке вже різало вуха. Пошукала далі англомовне, зачепилася за Стінга, лишила. Хай уже така класика.

Щастя нам із чоловіком традиційно і байдуже побажала свого часу тітонька в загсі. Навіть гарантували це саме щастя спеціальним штампом у паспорті. Усі гості вітали та лізли цілуватися, тільки Оля Примара прокоментувала в своєму стилі: «Ларчику, сонечко, мужчина цінний двома чинниками. Один у нього в гаманці, другий — у штанях». «А не навпаки?» — весело запитала я тоді й у відповідь почувала: «Член без гаманця — це подачка на бідність. А якщо його додають до гаманця, то можна іноді себе продати».

Право Олі Примари підтвердилася дивним чином. У мого чоловіка все було в порядку і в гаманці, й у штанях. Щодо останнього — принаймні, не гірше, ніж у моїх попередніх партнерів. Просто з часом він почав бувати в подружньому ліжку не частіше, ніж кілька разів на місяць, мотаючись у якихось своїх бізнесових справах. Саме «бувати»: заняття коханням скоро перетворилося на механічний секс із серії «для здоров'я», а потім усе це поволі трансформувалося в «подружні обов'язки». Прикметні тим, що їх, як і будь-які інші обов'язки, не завжди хочеться виконувати.

Я ж пірнула з головою в роботу: спочатку фірма не давала продихнути, потім багато часу з'їдала приватна практика. Звичайно, приємно, коли до тебе звертаються, не випадково знайшовши оголошення, а тому, що ти, Лариса Гайдук, — справді хороший адвокат. Усе це добре, навіть дуже добре.

Тільки настав момент, коли я відчула: той, за кого вийшла заміж, насправді чужа мені людина. Дійшло до того, що я навіть скаржилася Олі Примарі: «Чому він такий правильний? Хоч би почав з бабами гуляти, чи що? От би дізнатися, що в нього коханка, закотити шкандаль, викричати претензії і розійтися нафіг!» На що вона по-філософськи підливала мені коньячку, ледь закриваючи денце келишка: «Ларчику, так завжди, коли звикаєш бачити мужчину, який у твоїй присутності не соромиться ходити неголеним і в трусах. Чоловік — це погана звичка».

Чим далі я їхала від Києва, чим активніше вступав у свої права ранок, тим більшало машин довкола на трасі. Кермували переважно мужики і, зиркаючи на жінку за кермом «Опеля», розмахували руками. Жодних інших виявів уваги, жодних бажань привітатися. Може, то мені тільки здавалося, але всі вони, мабуть, давали маячки: агов, тітко, куди тебе несе, це наша дорога. Зіпсувати мені настрої не могли — надто жирно дозволити кому попало це зробити. Але я раптом зловила себе на думці, що всі мене обганяють. Закортіло газонуту і влаштувати перегони — побачимо, чия візьме. Я вже навіть серйозно вирішила почати цю гру, але вчасно зупинилася. Нехай. Забагато честі... Їду собі та їду, кому яке діло...

Свої претензії до чоловіка я довго не могла скласти до купи. Навіть вичитала десь у журналі, що для цього треба сісти за стіл і спробувати записати їх. Нічого не вийшло. З боку сторонніх у нас усе було «о'кей». Не те, щоб ідеальна пара, але обоє працюємо, квартиру в новому будинку купили, навіть кредит швидко виплатили. Гроші є, жити маємо де, він не бігає за спідницями, вона не шукає пригод із чужими мужиками. Дітей нема — теж не біда. Он у нормальних країнах для себе живуть, а вже потім дітей заводять. Та й бізнес у чоловіка нині стабільний, а потім — гав, і нема його, в Україні ж живемо... Мені навіть тихо заздрили всі, крім Олі Примари.

Вона єдина зраділа, коли я сказала про свій намір розлучитися. Спочатку їй, опісля — чоловікові. Саме в такій послідовності.

Поблизу Житомира мимо мене швидко, наче за ним сто вовків гналися, промчав білий мікроавтобус із логотипом телеканалу «ІСТV» на борту. Прочитала й назву: «Надзвичайні новини». Десь когось убили, не інакше. Куди б ще могли так квапитися телевізійники. Як дуже скоро виявилось, їх було багато. Протягом наступних півгодини мене обігнали ще кілька легковиків та бусиків з емблемами відомих телеканалів, і нарешті просунув великий горбатий синьо-білий транспортний засіб із позначкою «1+1». На телебаченні в мене працює приятелька, і я знала, що це називається ПТС — пересувна телевізійна станція. Вона дає знімальній групі змогу розгорнутися будь-де, звідки треба вести «гарячий» репортаж, і робити прямі включення, здебільшого — у випусках новин. Можливо, щось

десь і сталося. Заклопотана особистими справами, я кілька днів узагалі не цікавилася життям країни, хоча й раніше не часто дивилася телевізор. Не те що не люблю — часу нема.

... Чоловіка моє рішення не дуже здивувало. І саме це стало останньою краплею. Він міг проситися, міг сваритися, допитуватися, хто в мене є, як його звать і чим він кращий за нього. Зрештою, міг би влаштувати скандал із биттям тарілок і викиданням стільців через вікно. Не так уже нам було погано разом, і не завжди наше спільне життя можна було назвати «ніяким». За великим рахунком, я сама не могла і зараз не можу точно сказати, чого мені з ним не вистачало.

Дурієш, дівко! Це мама так заявила. Тобі вже за тридцять, де ще такого знайдеш. Правильний, позитивний, не п'є, гроші заробляє...

Знайдеш? Теж мені, пошукова система з комп'ютера! І чого ви все про бабло, мамо? Я й сама непогано заробляю! А за тридцять мені не так уже й далеко, якщо ти не забула! Може, й дурію і, щоб не здуріти зовсім, іду від нього! Все, розмову закінчено, мамо!

За Житомиром відчула — помру без кави. Зупинилася біля найближчої придорожньої харчевні, з подивом дізналася, що саме тут є не лише «растворимий кофе», а еспресо, американо й навіть кава по-турецькому, і наливають усе це не в одноразовий стаканчик. Тому замовила каву. Далі, махнувши рукою на перестороги, з'їла величезне, як за київськими мірками, заварне тістечко, повне масляного крему, заплатила смішну суму і вирушила далі.

Отже, чоловік не скандалив. Навіть не здивувався. Мовив: «Як хочеш» і почав збиратися на літак. Тут уже не витримала я: «Це все, що ти мені скажеш?» — «А навіщо повітря трусити? Ти ж усе одно не передумаєш. Прилечу — зателефоную одному спецові, хай займається розміном квартири». Чотири дні я була сам на сам із невеселими думками: от же ж, блін, жіноча доля, навіть розлучитись, як усі люди, не вмю... А коли чоловік повернувся, завела його на кухню, посадила навпроти себе за стіл і провела короткі ділові переговори. Суть така: квартирою хай не париться, все одно за його гроші куплена. Юридично це зроблено в шлюбі, тож згідно із законом я маю право на половину. Але практикуючому адвокатуві зручніше мати машину. Тому, будучи юристом, я готова поклопотатися та підготувати цілком законні документи, за якими йому відходить квартира і я не маю права на неї претендувати. Мені ж залишається автомобіль. Ось і весь поділ майна. Доручення у мене є. Повернусь — оформимо права.

Він явно не чекав такого. Проте не комизився, чим дуже зіпсував мені настрої. Жити з ним було нецікаво і розлучатися — нудьга смертельна. Ну чому мені так щастить? Запитав тільки, куди їду, на що отримав вичерпну відповідь: «У мене з понеділка відпустка. Куди захочу — туди і поїду. Не телефонуй. Побачу твій номер або будь-який, незнайомий мені, — вимкну слухавку». «Як хочеш», — знизав плечима. Отак і розійшлися.

А їхала я до куми. Попередньо зателефонувала їй, коротко окреслила ситуацію, і вона чекає. Мене втомив чоловік, набридло ночувати в Олі Примари,

дістав до печінок екологічно нестабільний та мутшливий Київ. Хотілося кудись, де життя ніби зупинилось. У містечко Дунаївці. Воно тихе, недалеко від Кам'янця-Подільського, шість годин від Києва, і там мої друзі.

Ми разом вчилися на юрфаці: я, Томка Вишневська та Олег Комаров. Вони якось швидко, з першого курсу знайшли одне одного, а потім просто молилися на мене. Я ж киянка, у батьків трикімнатна на Оболоні, й можливість для маневру завжди була. В гуртожитку не особливо налюбилася, тому ми облаштовували все так, аби парочка могла на кілька годин скористатися моєю квартирою. На якомусь етапі їх там застав мій батько, після чого Олег з Томкою стали друзями нашої сім'ї. А коли після другого курсу одружилися, навіть жили у нас кілька місяців, поки не вдалося зняти нормальну хату неподалік.

Київ родину Комарових не приваблював. Тому, отримавши дипломи, вони перебралися до Олега в Дунаївці, де завдяки знайомствам свекра Томка потрапила в прокуратуру і досі трудилася там слідачкою. Олег самотужки розгорнув бурхливу діяльність, в результаті якої відкрив нотаріальну контору та з успіхом обслуговував не лише Дунаївці й тамтешні села. Клієнтура вчашала до Комарова зі сусідніх районів і навіть із Хмельницького. Жили вони непогано: побудувалися, відселились од батьків, а Тамара, яка в універі ще трималася, почала народжувати, подарувавши Олегові за десять років двох хлопчиків та дівчинку, мою хрещеницю. Томку ми на курсі дражнили квочкою, і тепер вона цілком відповідала своєму прізвиську: стала кругленькою,

дуже домашньою і по-провінціальному спокійною. Частково це пояснювалося тим, що слідчий Дунаєвської прокуратури отримував на роботі на порядок менше стресів, ніж пересічний київський слідак. Головне: поза своїм кабінетом Томка ніколи дурного в голову не брала. На роботі вистачало, так казала.

Словом, мені з Томкою та Олегом буде спокійно. Я заздрила обом. Тому і їхала до них у глушину, котра все ще називається «краса України — Поділля», а не кудись у Емірати. Хоча фінанси давали мені таку змогу.

Не кваплячись, я пронизала Житомирську та Вінницьку області й, наближаючись до рятівного для моєї порушеної нервової системи та нестабільної психіки Подільська, набрала з мобільного номер Тамари. «Абонент не може прийняти ваш дзвінок». У принципі, нічого дивного, тільки де ж ти, кумо? Повторила спробу, потім — іще раз. Результат той самий, і я заховала телефон. Усе одно Тома або вдома, або на роботі. Інших маршрутів у неї просто нема.

Проминувши дороговказ із написом «Вас вітають Дунаївці», я проїхала занедбану автостанцію і повернула праворуч, на вкриту порепаним асфальтом дорогу, що вела до центру містечка. На п'ятачку біля центральної площі, збоку якої ще стояв неприкаяний Ленін із кепкою в руці, розташовувались усі місцеві органи влади: мерія, прокуратура, суд, трошки далі — поліція, а за нею — одноповерхова будівля військкомату.

Знайому «плюсівську» ПТС-ку я побачила просто перед собою, неподалік від пам'ятника, навпроти прокуратури. З різних боків площу також обсіли

машини та бусики телевізійників, які я сьогодні вже бачила. Між ними товкся народ, і здавалося, що тут коли не всі Дунаївці, то як мінімум половина. І що цікаво: місцеве телебачення, відразу його вичепила. Добре, що наші малі міста отак розвиваються. Гляди, конкуренцію столиці скоро складуть.

Вийшовши з «Опеля» і, про всяк випадок переключивши зі сумочки в кишеню джинсів адвокатське посвідчення, рушила я через площу туди, в епіцентр поки що незрозумілих мені подій. На мене не звертали уваги, і про що гудів натовп, я теж не особливо вслухалася. Пробившись ближче, примружила очі, аби сонце не так сильно сліпило, і раптом відчула майже шок.

Тиха, домашня, завжди спокійна та впевнена у собі селянською впевненістю Тамара Комарова, слідча Дунаєвецької прокуратури і моя кума, з виразом неприхованого роздратування говорила щось одразу кільком наставленим на неї мікрофонам. Примудряючись при цьому не дивитися в об'єктив жодної з хижих телекамер.

— Ми продовжуємо стежити за трагічними подіями в місті Дунаївці, і зараз із нами знову на прямому зв'язку наш кореспондент Юрій Григоренко. Що нового, Юрію?

— Так, добрий вечір, Людо. Надвечір пристрасті в цьому донедавна тихому містечку на Поділлі трошки вяглись, але в справі про скоєний тут жахливий злочин нічого не прояснилося. Нагадаю, що сьогодні вранці на центральній площі, лише за п'ятдесят метрів від того місця, де я зараз стою, знайдено обезголовлений труп чоловіка. Ситуація ускладнюється тим, що тиждень тому на околиці

міста так само знайшли чоловічий труп, над яким поглумилися в аналогічний спосіб. У поліції та прокуратурі схиляються до того, щоби «зв'язати» ці два злочини в один і об'єднати обидві кримінальні справи. Так само відомо, що перший злочин не так налякав та сколихнув місто, як другий. Адже сьогодні вранці повз центр міста багато людей ішли на роботу. Тому можна зрозуміти їхній шок від побаченого.

— Юрію, чи є вже якісь версії? Чи встановлено особу жертви, і які можливі причини жорстокого вбивства?

— Такої інформації правоохоронці журналістам поки що не повідомляють. Відомо лише, що особу першої жертви встановлено. Нею виявився місцевий мешканець. Наразі ніяких версій та коментарів поліція і прокуратура не дають. Говорять лише, що загалом криміногенна обстановка в Дунаївцях була нормальною і в цьому розумінні місто жило спокійним життям. Такий злочин, як насильницька смерть, для цих країв узагалі рідкість. Наприклад, торік тут було скоєно дванадцять убивств, із яких одинадцять розкрито по гарячих слідах. Це були тяжкі злочини, скоєні на побутовому ґрунті. Дванадцятий злочин так само розритий, але підозрюваний був у розшуку, і лише місяць тому його затримали в Миколаївській області. А за станом на серпень поточного року в Дунаївцях скоєно п'ять тяжких злочинів. Усі вони так само розкриті.

— Чи є сподівання, що цей жахливий злочин місцеві правоохоронці розкриють так само швидко, як і попередні?

Зміст

11 вересня, вівторок. Не в добрий час	3
12 вересня, середа. Хто б міг подумати!	36
13 вересня, четвер . Було це двісті років тому	58
14 вересня, п'ятниця. Продажні жінки і продажні чоловіки.....	85
15 вересня, субота. Тут був мінотавр.....	110
16 вересня, неділя. Ще один	147
17 вересня, понеділок. Страшно.....	160
18 вересня, вівторок. Ну ось, здається, і все.....	175
19 вересня, середа. Військова нарада.....	191
20 вересня, четвер. Я мозаїку складу... ..	203
Час зупинився.....	228
Ще вересень. Без протоколу	239